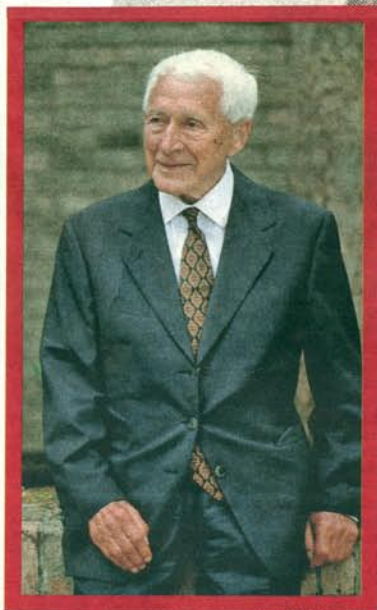

JONATHAN
BOUSFIELD O
AUTORU JEDNE
OD NAJBOLJIH
KNJIGA IKADA
NAPISANIH O
RATU

Mladi vojnik na
Zapadnom
frontu. Jedan je
od rijetkih koji
je ratovao sve
četiri godine

Ernst Jünger

Pisac koji je slavio rat

Jünger se nikad nije ispričavao zbog svog ranog radikalizma pa ono što je ostalo iza njega i dalje izaziva dvojake sudove. I danas je teško javno pokazati simpatije prema Jüngeru a da istovremeno ne napomenete da ste simpatizer njegove literature, a ne njegovih političkih stavova

30 /12/14. Poslije jedne. Poku-pio sam spremu za prežvljavanje. Obavio liječnički pregled za venerične bolesti.

Uvako počinju dnevnici iz Prvog svjetskog rata devednaestogodišnjeg mladića Ernsta Jüngera, kao vrlo neobičan start za pisca koji će kasnije napisati "Čelične oluje", romansiranu autobiografiju koja se danas smatra jednom od najboljih knji-

ga koje su ikada napisane o ratu. "U čeličnim olujama" je knjiga koja se nije libila prikazati ljudsku patnju, ali je i etički dvojbeno pisala o nasilju pa to možda nije knjiga kakvu bismo željeli pročitati o Prvom svjetskom ratu.

Kraj svih ratova

U svakom je slučaju vrlo različita od moralnih principa, pacifizma i sažaljenja kojima obiluju knjige poput "Na zapadu ništa novo" Erica Marije Remarquea, "Pod vatrom" Henrija Barbussea, ili "Zbogom svemu tome"

Roberta Gravesa, da ne spominjemo cijeli val generacijske poezije ratnih sudionika obiju strana.

Međutim, čitatelji Remarquea, Barbussea ili ratnih pjesnika nisu bili ti koji su predvodili europsko društvo u desetljećima koja su uslijedila nakon rata koji je trebao biti kraj svih ratova. Osnovnom tonu post-ratnog društva pridonijela je nemilosrdna i zarazna proza ljudi poput Jüngera i ta je proza pokazivala u kojem će se smjeru stvari razvijati.

Od romana "Čelične olu-

je", pa sve do njegovih znanstvenofantastičnih romana koje je pisao u razdoblju nakon 1945. godine, Jüngerova djela su prepoznavala ulogu strojeva, kao i masovne mobilizacije u oblikovanju modernoga svijeta, proročanski ukazujući na stvaranje društva visoke tehnologije i masovne prinude u kojima danas živimo. On je uspio doživjeti visoku starost od 103 godine, a tijekom svog dugog života pisao je vrlo

vrijedna prozna i teorijska djela, kao i dnevnik, od kojih se veliki dio odmakao vrlo daleko od militarističkog duha njegove mladosti. Jünger se, međutim, nikad nije iscrpavao zbog svog ranog radikalizma pa ono što je ostalo iza njega i dalje izaziva dvojake sudove. I danas je teško javno pokazati simpatije prema Jüngeru, a da istovremeno ne napomenete da ste simpatizer njegove literaturne, a ne njegovih političkih stavova.

Bijeg u Legiju

Jünger je rođen 1895. godine, u Srednjostaleškoj obitelji, u Heidelbergu. U svojoj sedamnaestogodišnjoj pobijegao je u Legiju stranaca odakle je bio, plativši pozamašno, izveo kao otac. No onda se dobrovoljno javio u njemačku vojsku odmah nakon izbijanja Prvog svjetskog rata, da bi ga nakon samo nekoliko mjeseci obuke poslali na prvu liniju fronte, malo prije Božića 1914. godine. Tako je on bio jedan od rijetkih vojnika koji su uspjeli preživjeti gotovo punu četiri godine na Zapadnoj fronti, iako je bio i ozbiljno ranjavan i bezbroj puta imao ludu sreću da preživi. Tijekom rata je dobio odlikovanja Željeznoga križa i Viteškoga križa, a kraj je rata dočekao kao najmlađi nositelj najvišega odlikovanja pruske vojske, Pour le Mérite, popularno zvanog Plavi Maks.

Tijekom rata Jünger je pisao dnevnik u kojem je neposredno bilježio događaje, pri čemu je stranicu za stranicom ispisivao tekstove čitke, stalozne, visoko deskriptivne proze o sukobima i bitkama u kojima je upravo sudjelovao. I upravo je kroz istovremeno velikih dijelova tih svojih dnevnika roman "U čeličnim olujama" postigao toliku dozu neposrednosti.

Jünger je prepravljao roman "Čelične oluje" nekoliko puta od 1920. do 1934., sve više bruseći stil, no upravo je politička klima tridesetih godina, s rastućim nacističkim osjećajima, od knjige učinila bestseller. Sami dnevnici nisu, međutim, objavljeni u svom prvotnom, neizmijenjenom obliku sve do jeseni 2010. godine, dakle, dvanaest godina nakon autorove smrti.

"Bilo je to sasvim drukčije od onoga što sam očekivao", piše Jünger o sudjelovanju u svojoj prvoj bitci, u travnju 1915. "Sudjelovao sam u prestrašnoj borbi u kojoj nisam vlastitim očima uspio vidjeti niti jednog jedinog neprijatelja." Usprkos tome što je stalno bio na prvoj liniji fronte, u neprekidnoj opasnosti od pogibe, od šrapnela ili snajperskih hitaca, Jünger nije iskustio blisku borbu sve do lipnja 1917., kad je tijekom izvidanja po ničijoj zemlji naleteo na neprijateljsku jedinicu koja je kretala u napad. "Ti trenuci noćnog izvidanja ostavljaju neizbrisiva sjećanja", napisao je. "Kad se oči i uši naprežu do krajnjih granica, kad bat nepoznatih koraka što se primiču nosi nezrečivu prijetnju... Susret će

biti kratak i smrtonosan. Tre su vas dva suprotna impulsa. Kao lovac ste napeti i oprezni, no kao gonjena zvijer ste prestravljeni."

Roman "Čelične oluje" je daleko od poigravanja literarnim mačizmom. Jünger je vrlo iskren kad piše o tome kako izgleda sva ta strava, kad besciljno bježite poput životinja pod neprijateljskom vatrom ili kako izgleda osjećaj sažaljenja nad neprijateljskim vojnikom kojega ste upravo ustrijelili. A jednako je iskren i kad opisuje poremećeno stanje una pri ušihu koji nosi borbeno iskustvo. Jünger je smatrao ratno iskustvo jedinstveno intenzivnim. Mislio je da muškarci u ratu stječu duhovnu dimenziju koje su lišeni u mirnodopskom stanju.

"Dok smo se kretali prema naprijed, obuzeo nas je divljački bijes", pisao je o njemačkoj ofanzivi u ožujku 1918. "Ogromna želja za uništavanjem koja je visila nad cijelim bojišnim poljem kao da je navukla neku crvenu izmaglicu u naše glave. Dobacivši smo, jedan prema drugome, bez daha, zamucivali tek dijelove rečenica,

Vojnici u jurišu
negdje na
Zapadnom
frontu u
Velikom ratu

tako da bi možda neki nepažljivi promatrač pomislio kao da smo u stanju neke ekstaze ili sreće."

Ratnička kasta

Taj ožujak 1918. bio je prekretnica za Jüngera koji je doživio da ga "zapanjujuće" divljaštvo "odvede prvi put prema dubinama nečega što

je bilo mnogo više od osobnog iskustva... Bila je to inicijacija."

Ovakve ideje dalje se razvijale u traktatu pod nazivom "Rat kao unutarnje iskustvo" iz 1922. godine, pseudofilozofskoj glorifikaciji ratne borbe i nove ratničke kaste koja se u tome radu. Takvi napisi odražavali su raspoloženje njemačkog društva nakon Prvog svjetskog rata, društva koje se nije moglo pomiriti s grozotom poraza. Mnogi su Nijemci vjerovali da ne bi izgubili rat da njihova vojska nije bila izdana od strane republikanskih političara u Berlinu. Milili su da bi oni čak bili voljni i sklopiti mir sa snagama Antante, samo da bi ispunili svoje vlastite revolucionarne ciljeve.

Jünger je osobno svjedočio porazu njemačke vojske i jako je dobro znao da je teorija izdaje bila desničarska izmišljotina. No, ipak je zagovarao mišljenje da se poslijeratna Njemačka može riješiti srama od poraza samo obnovom vlastite militarističke tradicije. "Jedino što nam je preostalo je predvidno sjećanje na najveličanstveniju

Elita ratnika koju je uzdizao u knjigama kao što je bio roman "U čeličnim olujama" sada se ponovno pojavljuje, ali kao vladajuća klasa predanih tehnokrata koja tek nadgleda disciplinirano društvo u kojemu su društvene skupine jasno određene. Najtotalitarnije djelo koje je Jünger napisao upravo je taj "Radnik" i u njemu su sintetizirani najekstremniji pogledi i lijevice i desnice, i jedni i drugi jednako apsurdni i zastrašujući u tom izjednačavanju.

Filozof Martin Heidegger je bio toliko impresioniran "Radnikom" da mu se posvetio u jednom od svojih posljediplomskih seminara. No kad su nacisti došli na vlast 1933. taj je seminar ukinut, zato što je društvo koje je "Radnik" zagovarao bilo daleko radikalnije i od same nacističke autoritarne vizije.

Jünger se nikad nije priključio nacističkoj partiji i odbio je njihovu ponudu da stane na čelo nove njemačke književne akademije. Za Jüngera je Hitler bio vulgarni plebejac, a Goebbels tek pisac koji je bio manje talentiran od njega.

Jünger je nastavio sa svojom politikom pasivne opozicije koju je nazvao "unutarjna emigracija". Puno je vremena provodio putujući izvan granica Njemačke. Jedan je odmor čak proveo u Orebiću, 1934. godine, sa svojim mlađim bratom Friedrichom Georgom. Jünger je svoj boravak ondje opisao vrlo suho, ne zabilježivši ništa zabavno, osim možda sljedećeg odlomka: "Predočavao sam Hrvatice otkrile onako kako žive kod nas u sjećanju na Sedmogodišnji rat - kao vrstu bestidnih barbara dugackih brkova i smrnutih pogleda. Na naše iznenađenje, umjesto toga naišli smo na ljubazan, radišan i kultiviran narod."

Metafora Hitlera

Geografija Dalmacije sigurno ga je inspirirala za opis obale iza koje se dižu visoke planine i pusta unutrašnjost u njegovu romanu "Na mramornim liticama", u kojemu civiliziranom obalnom svijetu, "Velikoj Marini", sve više prijete divlje zalede kojim vlada Glavni šumar. Taj je roman, napisan 1939. godine, bio izvanredno popularan u njemačkim intelektualnim krugovima, jer su u tom Glavnom šumaru vidjeli metaforu Adolfa Hitlera. Jünger je kasnije govorio da je taj roman napisao

Nikad se nije priključio nacističkoj partiji i odbio je njihovu ponudu da stane na čelo književne akademije. Za njega je Hitler bio vulgarni plebejac

kao reakciju na Kristalnu noć, antižidovski pogrom koji je dogodio u mjesecu studenoga 1938. godine. Opis je živih mučenja koja se odvijaju u kolibi Glavnog šumara

sjažno predviđao buduće trendove. Likovi u njegovu romanu iz 1949. godine, "Heliopolis", koriste džepne naprave koje naziva fonofon, "univerzalni komunikator" koji je svojevrsna preteča smartphona. U romanu "Staklene pećele" iz 1957. godine neki sigurnosnim problemima opterećeni šef tvrtke koja se bavi visokom tehnologijom kao da je anticipirao sociopatsko ponašanje današnje korporativne menadžerske elite.

Jünger nije bio osobito oduševljen Njemačkom ni poslije Drugog svjetskog rata, kao što što nije bio oduševljen ni nacizmom. I dalje je među njegovim pristisaama bilo ljudi i s desnice i s lijevice, a da on sam pritom nije pripadao ni jednoj ni drugoj skupini. Sada mu više nije bio namjerno da ruši liberalnu demokraciju, već da ostane svoj i svojim stavovima dosljedan, kad već živi u sustavu koji više nije moguće promijeniti. Njegov postapokaliptički roman "Eumeswil" iz 1977. godine vrta se oko lika koji se zove "anarho", lika koji razvija vlastitu autonomiju, neovisnu od ideoloških zahtjeva onih koji su na vlasti.

U svijetu droge

Jünger je i sam bio anarhist, držeći se postrance od društva i politike, iako je i dalje igrao ulogu najstarijeg njemačkog "nestašnog dječaka". Od 1951. godine nadalje eksperimentirao je s LSD-om, zajedno sa švicarskim znanstvenikom koji ga je izmislio. Jüngerova knjiga sjećanja o drogama, pod nazivom "Annäherungen - Drogen und Rausch" (Pristupi - Droga i buka) iz 1970. godine priskrblila mu je nove čitatelje i približila ga kontrakulturnoj generaciji.

Kad ga je njemački dramatičar Heiner Müller posjetio 1990. godine, u Jüngeru je vidio dobrodržećeg starca koji je pušio Dunhill cigarete kad nije bilo blizu njegove žene i koji "nevjerojatno puno šampanjca, toliko puno da ga nisam mogao pratiti; a bilo je tek dopodne".

Heiner Müllerovo zaključno opažanje o Jüngeru govori i kako je njegov problem bio i problem dvadesetog stoljeća. Ratno iskustvo prethodilo je iskustvu upoznavanja žena. I doista, iz njegova opusa tijekom osamdeset godina pisanja teško je pronaći i jedan dvo- brosmišljen ženski lik.

Jünger je oduvijek bio pisac za dječake. Pogotovo za one buntovne dječake koji samo traže kamo bi mogli pobjeći. I letimični pregled internetskih stranica otkriva da Jünger i danas uživa široku intelektualnu pozornost, kao i pozornost skupine obozavatelja koja vas više može uznemiriti, a koja uključuje radikalne konzervativce, neo-fašiste i pristase nordijske supremacije, zajedno s onim ljudima koji su naprosto proveli previše vremena slušajući "death-metal" glazbu. No današnji problem nije u Jüngeru, nego u onima koji bi željeli prisvojiti njegove ideje.

Prevo Sasu Drach